

Vadlīnijas par terminu „bioloģisks”, „ekoloģisks” un vārda daļu „bio” un „eko” lietošanu uztura bagātinātāju marķējumā

Vadlīniju izstrādes datums: 21.01.2020.

Vadlīniju izstrādātājs: Zemkopības ministrija sadarbībā ar Pārtikas un veterināro dienestu un Patērētāju tiesību aizsardzības centru.

Vadlīniju mērķis: informēt ražotājus un izplatītājus par normatīvo aktu prasībām saistībā ar „bio” un „eko” lietošanu uztura bagātinātāju marķējumā, veicinot vienotas izpratnes ieviešanu par „bio” un „eko” lietošanu.

Paredzami vadlīniju lietotāji: pārtikas aprītē iesaistītie un topošie uztura bagātinātāju ražotāji, izplatītāji un citas ar nozari saistītas personas.

Atruna: vadlīnijas un tajās esošie piemēri nav uzskatāmi par oficiālu normatīvo aktu skaidrojumu, un tās nav juridiski saistošas. Vadlīnijās iekļautā informācija ir uzskatāma par aktuālu līdz brīdim, kamēr ir spēkā un nav grozīti vadlīnijās minētie normatīvie akti.

Regulejošie normatīvie akti:

- 1) Eiropas Savienības Padomes Regula (EK) Nr. 834/2007 (2007. gada 28. jūnijs) par bioloģisko ražošanu un bioloģisko produktu marķēšanu un par Regulas (EEK) Nr. 2092/91 atcelšanu (turpmāk – Regula Nr. 834/2007);
- 2) Eiropas Kopienas Komisijas Regula (EK) Nr. 889/2008 (2008. gada 5. septembris) ar ko paredz sīki izstrādātus bioloģiskās ražošanas, marķēšanas un kontroles noteikumus, lai īstenotu Padomes Regulu (EK) Nr. 834/2007 par bioloģisko ražošanu un bioloģisko produktu marķēšanu;
- 3) Eiropas Parlamenta un Eiropas Savienības Padomes Regula (ES) Nr. 1169/2011 (2011. gada 25. oktobris) par pārtikas produktu informācijas sniegšanu patērētājiem un par grozījumiem Eiropas Parlamenta un Padomes Regulās (EK) Nr. 1924/2006 un (EK) Nr. 1925/2006, un par Komisijas Direktīvas 87/250/EEK, Padomes Direktīvas 90/496/EEK, Komisijas Direktīvas 1999/10/EK, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2000/13/EK, Komisijas Direktīvu 2002/67/EK un 2008/5/EK un Komisijas Regulas (EK) Nr. 608/2004 atcelšanu (turpmāk – Regula Nr. 1169/2011);
- 4) Negodīgas komercprakses aizlieguma likums;
- 5) Ministru kabineta 2015. gada 1. decembra noteikumi Nr. 685 „Prasības uztura bagātinātājiem” (turpmāk – noteikumi Nr. 685);
- 6) Ministru kabineta 2009. gada 26. maija noteikumi Nr. 485 „Bioloģiskās lauksaimniecības uzraudzības un kontroles kārtība” (turpmāk – noteikumi Nr.485).

Definīcijas

Uztura bagātinātāji – pārtikas produkti parastā uztura papildināšanai koncentrētu uzturvielu (vitamīnu un minerālvielu) veidā vai citas vielas, kurām ir uzturvērtība vai fizioloģiska ietekme, atsevišķi vai kombinācijās. Uztura bagātinātājus realizē noteiktās devās kapsulās, pastilās, tabletēs, dražejās un citos līdzīgos veidos, pulvera

maisīnos, ampulās, pilināmās pudelītēs un citā līdzīgā šķidrums un pulvera veidā, kas paredzēts lietošanai mazā un nomērītā daudzumā. (*Noteikumi Nr. 685*)

Bioloģiskā ražošana – Regulā Nr. 834/2007 paredzētajiem noteikumiem atbilstīgas ražošanas metodes izmantošana visos ražošanas, gatavošanas un izplatīšanas posmos. (*Regula Nr. 834/2007*)

Bioloģisks – tāds, kas iegūts bioloģiskajā ražošanā vai saistīts ar to. (*Regula Nr. 834/2007*)

Marķējums – teksti, ziņas, prečzīmes, zīmolvārdi, attēls vai simbols, kas saistīti ar pārtikas produktu un atrodas uz jebkura iepakojuma, dokumenta, uzraksta, etiķetes, aptveres vai uzlīmes, kura pievienota šādam produktam vai attiecas uz to. (*Regula Nr. 1169/2011*)

Uzņēmējs – fiziska vai juridiska persona, kas ir atbildīga par Regulas Nr. 834/2007 prasību izpildi bioloģiskās ražošanas uzņēmumā, par kuru tā ir atbildīga. (*Regula Nr. 834/2007*)

Pārtikas uzņēmums – persona, kas ir iesaistīta kādā no pārtikas aprites posmiem. (*Pārtikas aprites uzraudzības likums*)

Ievads

Regulā Nr. 834/2007 noteikts, ka tādos terminus kā „bioloģisks” un „ekoloģisks”, arī to atvasinājumus vai deminutīvus un vārdu daļas „bio” un „eko” var izmantot Eiropas Savienībā (turpmāk – ES) un jebkurā ES valodā tādu produktu marķējumā, reklāmā un tirdzniecības dokumentos, kuri atbilst bioloģiskās ražošanas prasībām.

Minētos terminus un vārdu daļas nekur ES un nevienā ES valodā neizmanto tādu produktu marķējumā, reklāmā un tirdzniecības dokumentos, kuri neatbilst bioloģiskās ražošanas prasībām, izņemot gadījumos, kad šos terminus attiecinā uz produktiem, kas nav pārtikas un barības produkti, vai kad šo terminu izmantojums viennozīmīgi nav saistīts ar bioloģisko ražošanu.

Tāpat arī neizmanto terminus un vārda daļu, ja tie var maldināt patērētāju vai lietotāju, liekot domāt, ka produkts vai tā sastāvdaļas atbilst bioloģiskās ražošanas prasībām.

Noteikumos Nr. 485 noteikts, ka Regulā Nr. 834/2007 minētos terminus pārtikas uzņēmuma nosaukumā var izmantot, ja tiek ražota, pārstrādāta un realizēta tikai bioloģiskās lauksaimniecības produkcija; izņēmums ir 6. punktā minētie gadījumi.

Vārda daļu „bio” un „eko” lietošana uztura bagātinātāju marķējumā

1. Ja uztura bagātinātājs ir ražots no lauksaimnieciskās izcelsmes sastāvdaļām un vismaz 95 % (pēc svara), neņemot vērā ūdeni un sāli, no tām ir ražotas bioloģiskajā lauksaimniecībā, produkta nosaukumā var izmantot „bio” un „eko”.

Zemkopības ministrija, “Vadlīnijas par terminu „bioloģisks”, „ekoloģisks” un vārda daļu „bio” un „eko” lietošanu uztura bagātinātāju marķējumā”

2. Ja uztura bagātinātājs ir ražots galvenokārt (vairāk nekā 50 %) no lauksaimnieciskās izcelsmes sastāvdaļām, neņemot vērā ūdeni un sāli, un vismaz 95 % (pēc svara) no tām ir ražotas bioloģiskajā lauksaimniecībā, produkta nosaukumā var izmantot „bio” un „eko”.

3. Šīs sadaļas 1. un 2. punktā minētajos gadījumos marķējumā ietver gan ES bioloģiskās lauksaimniecības logotipu, gan tās kontroles institūcijas kodu, kas kontrolē uzņēmēju un vietu, kurā ražoti produkta sastāvā esošie lauksaimniecības izejmateriāli. Vietas norāde ir norādīta attiecīgi vienā no šādiem veidiem:

- „Lauksaimniecība ES” – lauksaimniecības izejmateriāli ir audzēti ES;
- „Lauksaimniecība ārpus ES” – lauksaimniecības izejmateriāli ir audzēti trešajās valstīs;
- „Lauksaimniecība ES/ārpus ES” – daļa lauksaimniecības izejmateriālu ir audzēti ES, un daļa – trešajā valstī.

Norādi „ES” vai „ārpus ES” var aizstāt vai papildināt ar valsts nosaukumu, ja visi lauksaimniecības izejmateriāli, kas ir produkta sastāvā, ir audzēti attiecīgajā valstī.

Sastāvdaļu sarakstā jānorāda, kuras sastāvdaļas ir ražotas bioloģiskajā lauksaimniecībā.

Piemērs

BIO Žeņšēn

Sastāvs: attīrīts ūdens, niedru cukura sīrups*, koncentrēta aprikožu sula*, žeņšēna saknes* ekstrakts.

* Iegūtas bioloģiskajā lauksaimniecībā.

AB –BIO-999

Lauksaimniecība ārpus ES

4. Ja uztura bagātinātājs ir ražots galvenokārt (vairāk nekā 50 %) no lauksaimnieciskās izcelsmes sastāvdaļām, neņemot vērā ūdeni un sāli, bet bioloģiskās izcelsmes sastāvdaļas ir mazāk par 95 % (pēc svara), „bio” un „eko” var izmantot tikai sastāvdaļu sarakstā.

Uztura bagātinātāju sastāvdaļu sarakstā ar zvaigznīti (*) norāda visas bioloģiskās sastāvdaļas un saraksta beigās ievieto tekstu „Bioloģiskās sastāvdaļas: x %”, kur „x” ir kopējā bioloģiskajā lauksaimniecībā ražoto sastāvdaļu proporcija attiecībā pret lauksaimnieciskās izcelsmes sastāvdaļu kopējo apjomu produktā. Tāpat norāda tās kontroles institūcijas kodu, kura kontrolē uzņēmēju.

Piemērs

Žeņšēn ekstrakts

Zemkopības ministrija, “Vadlīnijas par terminu „bioloģisks”, „ekoloģisks” un vārda daļu „bio” un „eko” lietošanu uztura bagātinātāju marķējumā”

Sastāvs: attīrīts ūdens, niedru cukura sīrups, koncentrēta aprikožu sula*, žeņšeņa saknes* ekstrakts.

* Bioloģiskās sastāvdaļas: 20 %

AB –BIO-999

5. Ja uztura bagātinātājs nav ražots no lauksaimnieciskās izcelsmes sastāvdaļām, Regulas Nr. 834/2007 prasības uz šādiem produktiem neattiecas un to marķējumā ir pieļaujama „bio” un „eko” lietošana.

Piemērs

Bio-cinks ar D₃ vitamīnu

Sastāvs: saldinātāji sorbīts un ksilīts, pretsalīpes viela silīcija dioksīds, cinka citrāts, holekalciferols.

Neviena no sastāvā esošām sastāvdaļām nav lauksaimnieciskās izcelsmes.

6. Ja uztura bagātinātājs satur lauksaimnieciskās izcelsmes sastāvdaļas, kas tam ir pievienotas tikai tehnoloģisku apsvērumu dēļ, proti, tikai kā palīgvielas (piemēram, aromatizētāji, pārtikas piedevas, stabilizētāji u. c.), uzņēmuma nosaukumā drīkst izmantot vārda daļas “bio” un “eko”.

Piemērs

Lactobacillus kapsulas

Sastāvs: kapsulas apvalks: hidroksipropilmetilceluloze; laktobaktērijas (*Lactobacillus acidophilus*, *Lactobacillus rhamnosus*, *Lactobacillus casei*); fruktooligosaharīdi; kukurūzas ciete, pretsalīpes vielas: taukskābju magnija sāļi, silīcija dioksīds.

Produktam kā palīgvielas ir pievienotas šādas lauksaimnieciskās izcelsmes sastāvdaļas: fruktooligosaharīdi, kukurūzas ciete.

7. Uztura bagātinātāja marķējumā salikteņus, kas sākas ar daļu bio- un eko-, piemēram, bioaktīvs, bioloģiski aktīvas vielas, biopieejamība, bioķīmisks, biotīns, biotehnoloģija, biomedicīna, ekonomisks u. c., vai no tiem darinātas formas drīkst lietot tikai tad, ja uztura bagātinātāja marķējumā lietotie vārdi nepārprotami nav saistīti ar bioloģisko lauksaimniecību un, lai nemaldinātu patērētājus, šie vārdi lietoti atbilstoši Regulas Nr. 1169/2011 7. pantā noteiktajam par godīgas informēšanas praksi un 9. pantā un 13. panta 1. punktā noteiktajam par obligāto ziņu uzskaitījumu un noformējumu.

Piemērs

Zemkopības ministrija, “Vadlīnijas par terminu „bioloģisks”, „ekoloģisks” un vārda daļu „bio” un „eko” lietošanu uztura bagātinātāju marķējumā”

Bioaktīvs komplekss ar cinku, D₃ vitamīnu un biotīnu

Uztura bagātinātājs

Satur bioloģiski aktīvas vielas cinku, D₃ vitamīnu un biotīnu.

Sastāvs: saldinātāji sorbīts un ksilīts, pretsalīpes viela silīcija dioksīds, D-biotīns, cinka citrāts, holekalciferols.

8. Lai nepieļautu patērētāju maldināšanu saskaņā ar Regulas Nr. 1169/2011 7. pantā noteikto par godīgas informēšanas praksi, Pārtikas un veterinārais dienests gadījumos, kas minēti šo vadlīniju 5. un 6. punktā, izvērtējot nepieciešamību, iesaka uztura bagātinātāja marķējumā papildus norādīt informāciju par to, ka produkts nav ražots bioloģiskajā lauksaimniecībā.

Tāpat ir jāņem vērā regulējums par negodīgu komercpraksi un apgalvojumiem un paziņojumiem, tostarp nosaukumā, jābūt pamatotiem ar pierādījumiem.

Piemērs

Priedēklis “bio-” neapzīmē bioloģisko lauksaimniecību.

9. Ja uztura bagātinātāja nosaukuma, pārtikas uzņēmuma nosaukuma, izmantotās preču zīmes vai kādu citu marķējumā ietvertu norāžu vidū ir izvietotas vārda daļas „bio” un „eko” un uztura bagātinātājs ir ražots no lauksaimnieciskās izcelsmes sastāvdaļām, kas nav iegūtas bioloģiskajā lauksaimniecībā, vārda daļas „bio” un „eko” drīkst lietot, bet nedrīkst izcelt.

Piemērs

Nedrīkst lietot – ProBIOTix

Drīkst lietot – Vitabiotics, Probiotix, Cyclobiol

10. Ja par uztura bagātinātāju marķēšanu un patērētāju maldināšanu (šīs sadaļas 5., 7. un 9. punkts) rodas strīds, katru gadījumu vērtē individuāli, un galīgo lēmumu pieņem Pārtikas un veterinārais dienests.

11. Šīs vadlīnijas atceļ 2018. gada 18. janvāra vadlīnijas par terminu „bioloģisks”, „ekoloģisks” un vārda daļu „bio” un „eko” lietošanu uztura bagātinātāju marķējumā.

Zemkopības ministrijas
Veterinārā un pārtikas departamenta
Biotehnoloģijas un kvalitātes nodaļa
67027630